

Govor Predsedavajućeg OEBS-u, prvog potpredsednika Vlade i ministra spoljnih poslova Republike Srbije Ivice Dačića na obeležavanju 40. godišnjice Završnog akta iz Helsinkija:

„Ministre Soini,
Ministre Burkhalter,
Ekselencije,
Dame i gospodo,

Završni akt iz Helsinkija je decenijama pružao čvrstu osnovu bezbednosti i stabilnosti u Evropi. Pre četrdeset godina, naši prethodnici su ovde u Helsinkiju razumeli da je održavanje mira i bezbednosti u Evropi zajednička odgovornost. Moramo da sledimo njihov primer i pokažemo hrabrost za učešće u ozbiljnom, posvećenom dijalogu i pronađemo prilike za zajedničko delovanje. Ali, čak i dok se okupljamo da obeležimo taj istorijski trijumf saradnje nad sukobima, nasleđe Helsinkija je izloženo riziku. Kriza u i oko Ukrajine je postavila izazov pred najosnovnije i suštinske principe bezbednosti i uzdrmala iz temelja evropsku bezbednosnu arhitekturu.

Oružani sukobi su ponovo realnost na našem kontinentu. Principi Helsinkija se krše, a nepoverenje i tenzije rastu, što može povećati rizik od provokacija i eskalacije. Ne bi bilo preterano reći da se sada borimo sa najtežom pretnjom po evropsku bezbednost od završetka Hladnog rata.

Ipak, sadašnja kriza je u isto vreme naglasila kontinuitet značaja Završnog akta iz Helsinkija i njegov revolucionarni koncept sveobuhvatne bezbednosti. Uprkos izazovima koje nose današnje okolnosti, verujem da možemo da pronađemo podsticaj i inspiraciju u četrdeset godina dugom istorijatu Završnog akta iz Helsinkija. U doba daleko većih podela od današnjih, politički lideri pronašli su hrabrost za postizanje pragmatičnog kompromisa, koji nas je dobro služio decenijama. Nema sumnje da je „Helsinški proces“ olakšao tranziciju od konfrontacije do saradnje i pomogao okončanju Hladnog rata. Danas, nakon četrdeset godina postojanja, OEBS je ponovo suočen sa istim izazovom konfrontacije naspram saradnje.

Očigledno je da su koreni krize bili mnogo dublji nego što se to na početku uviđalo. Tenzije na relaciji Istok-Zapad, koje su bile u porastu pre izbijanja krize, pojačane su različitim shvatanjima pretnji i kontradiktornim bezbednosnim narativima. Konstruktivno bavljenje ključnim pitanjima evropske bezbednosti bilo je teško već izvesno vreme. Rastuće nepoverenje, politika konfrontacije i sve manja privrženost OEBS-ovom konceptu sveobuhvatne bezbednosti učinili

su saradnju težom čak i u oblastima od zajedničkog interesa. Od izbijanja krize u i oko Ukrajine, svi ovi izazovi su se samo povećali.

Da bismo evropsku bezbednosnu arhitekturu učinili otpornijom moramo da naporno radimo kako bismo se ponovo posvetili saradnji i zajedničkom delovanju. Treba da pronađemo način da ponovo izgradimo poverenje i da se opet angažujemo u zajedničkim naporima za jačanje bezbednosti širom regiona OEBS-a. Biće to izazovan i dugoročan zadatak kome, nemajući drugog izbora, moramo hitno pristupiti.

Predsedavanje Srbije, zajedno sa ostalim članovima Trojke OEBS-a, čini sve u svojoj moći da pruži pomoć u postizanju mirnog rešenja krize. Svakodnevna kršenja primirja uz liniju konflikta u istočnoj Ukrajini su neprihvatljiva. Civili i učesnici u borbama na obe strane ginu i trpe povrede, a humanitarni uslovi u oblastima konflikta se pogoršavaju velikom brzinom. Moramo što pre zaustaviti ove ljudske patnje koje se ničim ne mogu opravdati i u dobroj veri raditi zajedno na postizanju mirnog i trajnog rešenja. Još jednom pozivam sve strane da potpuno i bezuslovno poštuju primirje, prekinu sa svim neprijateljstvima i primene odredbe Sporazuma iz Minska, uključujući proverljivo i trajno povlačenje teškog naoružanja. Takođe pozivam na konstruktivnije angažovanje aktera u Trilateralnoj kontakt grupi i u njenim radnim grupama, kako bi se omogućio napredak u ključnim političkim, bezbednosnim, humanitarnim i ekonomskim pitanjima.

Takođe moramo da prepoznamo uticaj koji bi kriza u i oko Ukrajine mogla da ima na zamrznute sukobe u Moldaviji i na Južnom Kavkazu. Moramo da pažljivo pratimo znake eskalacije i udvostručimo napore kako bismo oživeli odgovarajuće pregovaračke formate, i time omogućili napredak ka trajnom i ostvarivom rešenju.

U isto vreme, transnacionalne i globalne pretnje poput terorizma, organizovanog kriminala i klimatskih promena, kao i povećanog protoka migranata i izbeglica napreduju velikom brzinom u regionu OEBS-a i šire. Rešavanje ovih složenih bezbednosnih izazova, koji su često međusobno povezani, zahteva saradnju – uključujući sa našim Mediteranskim i Azijskim Partnerima za saradnju. Radi suočavanja sa ovim izazovima, OEBS-ov koncept sveobuhvatne bezbednosti važniji je nego ikad. Ne treba da zaboravimo ni na dodatnu vrednost misija OEBS-a na terenu, koje su jedinstvena prednost naše organizacije u rešavanju ovih izazova. Uveren sam da možemo da zajedno radimo na njima čak i u sadašnjem kontekstu podela i konfrontacije.

U ovom trenutku, obnavljanje poverenja među državama učesnicama OEBS-a uz poštovanje osnovnih principa i obaveza koje delimo, treba da budu osnovni elementi našeg zajedničkog nastojanja. Helsinški principi su i dalje valjani i nema potrebe za njihovim preispitivanjem. Umesto toga, treba da zajedno radimo kako bismo ih potvrdili i ojačali u dobroj veri i otežali njihovo kršenje. U tom smislu, potrebno je ozbiljno razmotriti proces reforme OEBS-a, kako bi se naša organizacija opremila potrebnim sredstvima i mehanizmima za suočavanje sa aktuelnim i nadolazećim izazovima za evropsku bezbednost. Obeležavanje 40. godišnjice Završnog akta iz Helsinkija je takođe prilika da se OEBS-u obezbedi veći uticaj i zasluženost mesto u evropskoj bezbednosnoj arhitekturi.

Veoma je lako uništiti poverenje, ali je njegovo ponovno uspostavljanje spor i težak proces. Kao ključni prvi korak moramo preusmeriti naš dijalog ka pozitivnoj agendi koja gleda napred, i onda krenuti malim koracima ka izgradnji poverenja. Kao organizacija koja je najpodesnija za premošćavanje podela i olakšavanje kooperativnih rešenja, OEBS je pravi forum. U tom kontekstu, dok obeležavamo ovu važnu godišnjicu, pozivam države učesnice da u većoj meri koriste našu Organizaciju. To je jedna od najboljih platformi za dijalog i zajedničko delovanje, i zato treba da zajedno radimo na jačanju njenih kapaciteta u cilju ponovnog učvršćivanja evropske bezbednosti.

Hvala vam."